

D'AIXÒ NO SE'N PARLA!

Quatre editors opinen sobre el binomi «llibre àlbum - política»

Pep Molist

bibliotecari i escriptor

A l'octubre de 2021, quatre editors d'empreses amb seu a Catalunya van dur a terme una gira per diverses llibreries del nord de la península Ibèrica per oferir unes taules rodones entorn del tema «Política i llibre àlbum», sota el títol *¡De eso no se habla! A Faristol*, hem enviat un qüestionari amb cinc preguntes als quatre editors –Arianna Squilloni, d'A Buen Paso; Pablo Larraguibel, d'Ekaré; Patric de San Pedro, de Takatuka, i Fernando Diego García, de Libros del Zorro Rojo– amb la voluntat d'evocar i ampliar l'essència d'aquelles xerrades i, especialment, de mostrar la seva opinió al voltant del tema monogràfic de la revista.

Les fotografies d'aquest article
són de Roberto Molero.

D'esquerra a dreta, Lara Meana, llibretera d'El Bosque de la Maga (Gijón), on tingué lloc la taula rodona en què es prengueren les fotos; Pablo Larraguibel, Fernando Diego García, Arianna Squilloni i Patric de San Pedro.

Quatre editors esmenten els referents de llibres àlbum sobre política

ABADÍA, X. (2018). *Frank: la increïble història d'una dictadura oblidada*. Dibbuks.
Col·lecció «Akiparla». Akiara.
CALI, D. (2008). *L'enemic*. Il·lustr. Serge Bloch. Takatuka.
DE LA PEÑA, M. (2021). *En Milo imagina el món*. Il·lustr. Christian Robinson. Libros del Zorro Rojo.
EMMANUEL, J. A. (2021). *L'anarquia explicada als infants*. Il·lustr. Fàbrica de Estampas. Libros del Zorro Rojo.
FERRADA, M. J. (2017). *Mexique. El nom del vaixell*. Il·lustr. Anna Penyas. Libros del Zorro Rojo.
INNOCENTI, R. (2018). *Rosa blanca*. Kalandraka.
KURUSA (1981). *La calle es libre*. Il·lustr. Monika Doppert. Ekaré.
LARRA, L. (2014). *Al sur de la Alameda: diario de una toma*. Il·lustr. Vicente Reinamontes. Ekaré.

MINHÓS MARTINS, I. (2017). *D'aquí no passa ningú!* Il·lustr. Bernardo Carvalho. Takatuka.
MEUNIER, H. (2011). *A la garjola!* Il·lustr. Nathalie Choux. Takatuka.
MONTAÑÉS, M. (2020). *Los distintos*. Il·lustr. Eva Sánchez. Ekaré.
QUINO (2011). *Todo Mafalda*. Lumen.
ROLDÁN, G. (2015). *El río de los cocodrilos*. A Buen Paso.
SÁINZ, F., i CIMORRA, E. (2021). *Cartilla escolar antifrancquista*. Libros del Zorro Rojo.
SKÁRMETA, A. (2018). *La composición*. Il·lustr. Alfonso Ruano. Ekaré.
SODERGUIT, A. (2020). *Els capibares*. Ekaré.
WATANABE, I. (2019). *Migrants*. Libros del Zorro Rojo.

...

...

Arianna Squilloni

editorial A Buen Paso

«A Buen Paso entén que fer llibres és un acte polític. Amb cada llibre que publiques estàs donant veu a una visió de l'ésser humà, del seu potencial, d'allò que compta a la vida».

que compta a la vida. Per exemple, publicar un llibre com *La bellesa del final*, que avança lentament, que et diu que per pensar necessitem temps i que no sempre hi ha una resposta unívoca... Em sembla un acte polític, en un món on s'advoca per la velocitat, l'eficàcia de les respostes clares i netes. Doncs no, la vida es fa amb els matisos.

“ Una obra literària no és mai la Bíblia ni tampoc un recull de normes a aprendre: és un company amb el qual dialogar ”

1. Creieu que encara queda algun tema tabú en la LIJ?

Potser més que manca de temes en la LIJ, allò que ens falta és la confiança en els infants. Una obra literària no és mai la Bíblia ni un recull de normes a aprendre. És un company amb qui dialogar i amb qui podem no estar d'acord. Ens falta veure els infants com a persones amb la seva pròpia identitat social que, tot i petites, tenen un punt de vista, es fan preguntes i volen saber-ne més.

2. Per què la política ha de ser present en la LIJ?

Perquè les persones som animals polítics i perquè els infants també són persones. La política té a veure amb viure junts: som comunitats grans, on cadascú fa tots els possibles per ser feliç... Però hem de tenir en compte que allò que fem i les decisions que prenem té conseqüències no només per a nosaltres, sinó també per als altres éssers vius amb qui compartim aquest món, i per a aquest món mateix.

3. Quins criteris seguïu a l'hora d'editar una obra sobre política?

A Buen Paso entén que fer llibres és un acte polític. Amb cada llibre que publiques estàs donant veu a una visió de l'ésser humà, del seu potencial, d'allò

4. Què significa per a vosaltres l'expressió «políticament correcte»? La teniu en compte a l'hora de publicar?

El políticament correcte és una manera de fer que aconsegueix que no es pugui parlar de res realment important o, millor, de res real, perquè per no ofendre ningú s'han de treure totes les peculiaritats de personatges, situacions, expressions... Al final ens trobem davant d'elements de cartró.

Hi ha un problema, potser, de com les persones ens veiem. Pretenem que es respectin no només les nostres peculiaritats sinó també les nostres manies personals que la resta de gent no està obligada a conèixer. I ens és fàcil ofendre'ns per qualsevol cosa. Ens ofenem, però no cuidem com ens expressem nosaltres de cara a la resta del món.

5. Com han rebut, els lectors i la crítica, els llibres que heu editat relacionats amb el tema?

En general crec que bé. Els llibres d'A Buen Paso es veuen sempre com llibres peculiars. Sovint, als Estats Units troben més dificultats a les biblioteques i les escoles, però hi ha sempre orelles i ulls disposats a mirar amb atenció.

Pablo Larraguibel

Ediciones Ekaré

«Ekaré, des del seu naixement el 1978, ha intentat representar la realitat en què viuen els infants, i això és polític. Ha intentat parlar de les situacions i dels conflictes de comunitats menys afavorides».

1. Creieu que encara queda algun tema tabú en la LIJ?

Quan al 2000 Ekaré va publicar *La composición* (d'Antonio Skármeta i Alfonso Ruano), en una entrevista que es va fer a l'editora Verónica Uribe hi havia aquesta pregunta: «La política és l'últim tabú en la literatura infantil?» És a dir, aparentment, aleshores en quedaven pocs. Això ens diu que la percepció del tabú correspon amb el moment que es viu.

“ Em preocupa que aquesta revisió del que es publica, amb ulls massa atents a les incorreccions, pugui limitar la creació ”

Ara, em preocupa més que aquesta revisió del que es publica amb ulls massa atents a les incorreccions que avui tenim molt presents pugui limitar la creació i que hi hagi una tendència a representar en els llibres adreçats a infants situacions paradisiàques de justícia i felicitat, sense conflicte. O que els llibres hagin d'incloure obligatòriament missatges d'igualtat.

2. Per què la política ha de ser present a la LIJ?

No crec que hi hagi de ser de manera obligatòria, però Ekaré des del seu naixement, el 1978, ha intentat representar la realitat en què viuen els infants, i això és polític. Ha intentat parlar de les situacions i els conflictes socials de comunitats menys afavorides, principalment de l'Amèrica Llatina, però no només. Un llibre publicat recentment, *La millor jugada d'en Madani*, està situat i parla d'un barri d'Alacant on arriba un nou veí, un migrant amb mare soltera i treballadora.

3. Quins criteris seguïu a l'hora d'editar una obra sobre política?

Estrictament literaris. Si es nota que només hem publicat pel «missatge» que volíem transmetre, hem fracassat. Si no hi ha una història amb emoció, qualitat literària, drama, o bé comèdia, i només es llegeix el «missatge» és que ens hem equivocat. Una bona obra ha de generar més preguntes que respostes.

4. Què significa per a vosaltres l'expressió «políticament correcte»? La teniu en compte a l'hora de publicar?

Més que «políticament correcte», intentem fer servir el sentit comú de les persones (editores, directores d'art i la resta de gent que participa en la creació del llibre) per intentar entendre què significa socialment el fet de publicar l'obra en qüestió, però això no hauria de ser, en cap cas, una limitació literària.

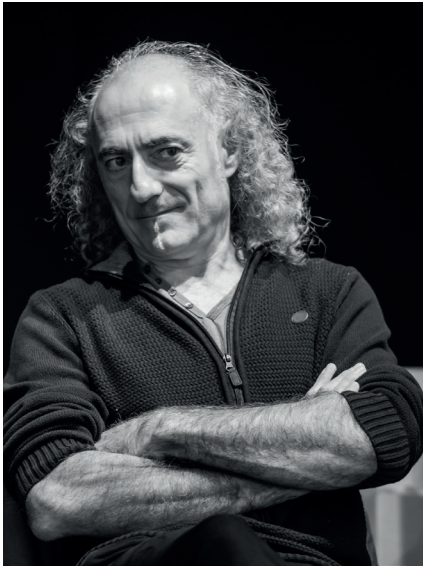
5. Com han rebut, els lectors i la crítica, els llibres que heu editat relacionats amb el tema?

Hi ha el cas de *La calle es libre*, que hem publicat sense parar des de 1981. Es tracta d'un llibre que qüestiona l'autoritat, que parla de les injustícies socials de manera evident, que ha estat reconegut amb adquisicions institucionals sense aturador. Des de 2016, és lectura recomanada als districtes escolars de la ciutat de Nova York. És paradoxal que *La calle es libre* passi les barreres de censura que sí que s'apliquen a altres obres.

...

Patric de San Pedro
editorial Takatuka

«Pensem que els llibres que aborden temes polítics han de servir per obrir mons, per comprendre situacions complexes, per compartir dubtes i preguntes i facilitar reflexions més que no pas per donar respostes tancades».

1. Creieu que encara queda algun tema tabú en la LIJ?

En la LIJ, avui dia, es parla pràcticament de tot; una altra cosa és l'acollida que alguns temes o tractaments poden tenir entre professionals i públic. Tots els temes relacionats amb la guerra i les desigualtats socials són difícils de tractar, sobretot si reflecteixen realitats properes. És fàcil de parlar de la pobresa a l'Àfrica, però no de la pobresa al nostre barri, perquè suposa parlar de persones amb les quals et pots creuar en el dia a dia. Un tema pràcticament absent és el de la Guerra Civil

“ La literatura i la creativitat necessiten llibertat, espontaneïtat i un cert grau de subversió ”

que ha marcat el nostre país, que continua ignorat en l'ensenyament públic i també en la LIJ.

2. Per què la política ha de ser present en la LIJ?

Les persones són actors polítics i la mainada també ho és. Vivim en societat, i aprendre a viure-hi és el que fem tota la vida, un aprenentatge complicat, perquè malgrat els segles de «civilització» encara continuem solucionant els conflictes amb canons i fronteres. Parlar amb els infants sobre com ens organitzem en societat és una cosa que ja fem a casa, i per tant també és lògic que ens els prenguem seriosament quan parlem del barri, del país i del món.

3. Quins criteris seguïu a l'hora d'editar una obra sobre política?

Pensem que els llibres que aborden temes polítics han de servir per obrir mons, per comprendre situacions complexes, per compartir dubtes i preguntes i facilitar reflexions més que no pas per donar respostes tancades.

4. Què significa per a vosaltres l'expressió «políticament correcte»? La teniu en compte a l'hora de publicar?

La imposició d'allò «políticament correcte» està servant per devaluar el debat sobre el que és «políticament important» i substituir-ho pel que és «políticament oportú». És a dir, que el continent cobra més importància que el contingut. La literatura i la creativitat necessiten una llibertat, una espontaneïtat i també un cert grau de subversió que no s'haurien de limitar fins a convertir-les en un producte desnatat per un munt de convencionalismes. Nosaltres intentem mantenir un equilibri que ens permeti tenir cura dels continguts i les formes, sense desnaturalitzar la literatura.

5. Com han rebut, els lectors i la crítica, els llibres que heu editat relacionats amb el tema?

La veritat és que, en general, han tingut molt bona acollida entre els professionals i entre el públic sensible a aquests temes. Normalment no són els llibres més venuts, però són llibres pels quals la gent, normalment, et felicita. Un dels llibres més difícils que tenim al catàleg és *A la garjola!*, que parla sobre el control d'identitat i les detencions d'immigrants a l'espai públic. També va tenir bona acollida el llibre *D'aquí no passa ningú!*, una divertida reflexió sobre el dret a la desobediència davant les arbitrarietats del poder.

Fernando Diego García

Libros del Zorro Rojo

«Quan fa vint anys vaig arribar a Barcelona, procedent d'Alemanya, una de les coses que més em va sobtar fou el poc que es debatia a Espanya sobre el que havien significat la Guerra Civil i la dictadura –no només en la LIJ, on hi havia absència del tema, sinó al conjunt de la societat».

1. Creieu que encara queda algun tema tabú en la LIJ?

Quan fa vint anys vaig arribar a Barcelona, procedent d'Alemanya, una de les coses que més em va sobtar fou el poc que es debatia a Espanya sobre el que havien significat la Guerra Civil i la dictadura –no només en la LIJ, on hi havia absència del tema, sinó al conjunt de la societat.

2. Per què la política ha de ser present en la LIJ?

Abans, s'hauria d'aclarir què entenem per presència de la política en la LIJ. Evidentment, no estem parlant d'una intenció d'adoctrinar ningú, sinó de la necessitat de tractar situacions que viuen les societats contemporànies que afecten també els infants, i en aquest sentit la LIJ suposa una oportunitat meravellosa de poder, davant del bombardeig mediàtic que ens envolta. No s'ha de deixar passar l'oportunitat que ofereix la LIJ de posar obres a les mans dels infants que els permetin formar-se com a ciutadans lliures i desenvolupar el seu esperit crític.

3. Quins criteris seguïu a l'hora d'editar una obra sobre política?

Un dels criteris és fugir de l'oportunisme. Tota obra del nostre catàleg ha de ser una obra de la qual ens hem de sentir orgullosos: un text valuós que vagi de bracet d'un treball gràfic també rellevant i valuós i que, plegats, suposin una aportació original, o bé rescatar –ho fem sovint!– una obra que ha quedat perduda en l'oblit, i que per diferents raons –potser també polítiques– ha estat dècades sense publicar-se.

4. Què significa per a vosaltres l'expressió «políticament correcte»? La teniu en compte a l'hora de publicar?

Sempre hi haurà qui es pugui sentir ofès per segons quin contingut, i una vegada s'entra en aquesta dinàmica totes les sortides són dolentes. A l'hora de publicar, nosaltres tenim en compte, sobretot, el respecte a la intel·ligència del lector, a la seva capacitat de discernir els seus propis significats; també ens sembla important que existeixin obres que plantegin un cert trencament, que intentin treure el lector de les zones de confort. I si parlem d'obres clàssiques, no estem d'acord amb «reescriure-les» o «actualitzar-les» en pro d'una correcció política establerta pels nostres patrons de pensament contemporanis. El que és important, i això és tasca dels prescriptors, és fer-ne l'anàlisi crítica, explicar el context històric i cultural en el qual van sorgir aquestes obres.

5. Com han rebut, els lectors i la crítica, els llibres que heu editat relacionats amb el tema?

Voldria comentar el cas de *Migrants* d'Issa Watanabe, publicat el 2019, que ha tingut una excel·lent recepció dels lectors i la crítica. És un àlbum que aborda un tema crucial com és la migració, i que ha aconseguit calar, construir un discurs narratiu des del component visual i interpel·lar persones de diferents experiències lectores. ●

“ Un dels criteris que seguim a l'hora de publicar una obra sobre política és fugir de l'oportunisme ”